

РЕЦЕНЗИЯ

на проф. д-р Йоана Минкова Спасова-Дикова,
сектор „Театър”, Институт за изследване на изкуствата – БАН,
e-mail joanasd@yahoo.co.uk

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент”
по „Актьорство за драматичен театър”,
научно направление 8. 4. „Театрално и филмово изкуство”,
с единствен кандидат д-р Мирослава Гоговска,
асистент в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов”

Биографията на д-р Мирослава Гоговска като преподавател и педагог е достатъчно богата, което е една от важните предпоставки за заемане на академична длъжност в НАТФИЗ. Тя е асистент-преподавател по „Актьорство за драматичен театър” от 2008 г. в НАТФИЗ, където през 1995 г. завършва магистратура по актьорско майсторство за драматичен театър при проф. Д. Гюрова и проф. Пламен Марков. През 2015 придобива ОНС „доктор” в научно направление 8. 4. „Театрално и филмово изкуство”. През 2014 е поканена за асистент в магистърската програма на проф. Д. Гюрова „Актьорът в теоретичното наследство на К. С. Станиславски. Развитие на педагогическите му идеи от Л. Страсбург и М. Чехов”. През 2014-2015 и била преподавател по „Сценично движение” в НАТФИЗ „Кр. Сарафов”. От 2016 е асистент по „Актьорско майсторство драматичен театър” в класа на доц. д-р Пенко Господинов, а от 2017 и в класа на проф. д-р Ивайло Христов в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов”. От 2020 е преподавател по „Методология на актьорския тренинг” и „Театрална продукция” в НАТФИЗ „Кр. Сарафов”.

В НБУ от 2014 до 2016 е водила курсове „От звук и жест към образ”, „Психофизическа замявка на актьора”, „Сценичен етюд”. През 2014 води

ателие по актьорско майсторство „С Михаил Чехов – за въображението” и „Неделно училище по театър”, ТР „Сфумато”.

През 2017 води уъркшоп по актьорство за драматичен театър за кандидатстуденти в актьорските специалности на висшите учебни заведения по време на фестивал „МОНТФИЗ Арт Фест 2017”.

Била е ментор в Студенска практика по киноизкуство, SIFCollege (2017).

През 2020 води майсторски клас с ученици от специалност „Актьорство за драматичен театър” по покана на ръководството на Национално училище за музикално и сценично изкуство „Проф. Панчо Владигеров“ – гр. Бургас.

За привличането ѝ като театрален педагог към различни институции може би има значение това, че Гоговска има редица успешни художествено-творчески изяви.

Д-р Гоговска е участвала в постановки в Народен театър „Иван Вазов“, Театрална работилница „Сфумато“, Театър „199“, Сатиричен театър, Театър „Сълза и Смях“ и др. С представления на ТР „Сфумато“ участва в международни фестивали и гастроли: Франция – Авиньонски фестивал, Есенен фестивал, Театър “La Tempête“, Национална сцена „Le Trident”, Национален театър в Страсбург; Германия – Hebbel-Theater; Италия – „Festival delle migrazioni“, Piccolo Teatro; Япония-Пролетен фестивал на изкуствата; Русия – Театър на нациите, Театър „В. Ф. Комиссаржевской“ и Център „Мейерхолд“; Португалия – „Culturgest“ и Национален театър „São João“; Корея – Международен фестивал на сценичните изкуства “Spaf” и др.

Сред театралните ѝ роли са: Арманда – „Съзаклятието на лицемерите” от М. Булгаков, реж. Д. Гюрова, НАТФИЗ “Кр.Сарафов”, гр. София, 1994 г.; Лейди Макбет – “Макбетт” от Й. Йонеско, реж. П. Марков, НАТФИЗ „Кр. Сарафов”, гр. София, 1994 г.; Беатриче – “Много шум за нищо” от У.

Шекспир , реж. Б. Урумов, театър „Сълза и Смях”, гр. София, сезон 1991 – 1992 г.; Анка – „Криворазбраната цивилизация” от Д. Войников, реж. Вл. Александров, Драматично-куклен театър „Константин Величков”, гр. Пазарджик, сезон 1995 – 1996 г.; Еней – „Седмо – кради по-малко” от Дарио Фо, реж. Б. Панкин, Драматично-куклен театър „Константин Величков”, гр. Пазарджик, сезон 1995 – 1996 г.; Студентката – „Пясъчен пъзел” от Яна Добрева, реж.Илия Добрев, Театър 199, гр. София, сезон 1997 – 1998 г.; Пития – „Тирезий Слепият”, авторски спектакъл на И. Добчев по „Едип цар”на Софокъл, ТР „Сфумато”, гр. София, сезон 1997 – 1998 г.; Антигона Годеница – Антигона Смъртната”, авторски спектакъл на М. Младенова по „Антигона” на Софокъл, ТР „Сфумато”, гр. София, сезон 1998–1999 г.; Милкана – „Майстори” от Р. Стоянов, реж. М. Младенова, Народен театър „Ив.Вазов”, гр. София, сезон 1998 – 1999 г.; Панаула – „Черното руно”, авторски спектакъл на М. Маденова и И. Добчев, ТР „Сфумато”, гр. София, сезон 1999 – 2000 г.; Мира – „На нивото на очите”, авторски спектакъл на Камен Донев, Народен театър „Ив.Вазов”, гр. София, 2001 г.; Недка – „Франческа” от К. Илиев, реж. М. Младенова, Народен театър „Ив.Вазов”, гр. София, сезон 2001 –2002 г.; Грушенка – „Долината на смъртната сянка: Альоша”, авторски спектакъл на М. Младенова по „Братя Карамазови” на Ф. Достоевски, ТР „Сфумато”, гр. София, сезон 2002 –2003 г.; Александра Лвовна Толстая – „Станция Астапово”, авторски спектакъл на И. Добчев, ТР „Сфумато”, гр. София, сезон 2005 – 2006 г.; Марина Цветаева – „Станция Елабуга”, авторски спектакъл на М. Младенова, ТР „Сфумато”, гр. София, сезон 2005 – 2006 г.; Кристин – „Жули, Жан и Кристин” („Госпожица Юлия”) от А. Стринберг, реж.М. Младенова, ТР „Сфумато”, гр. София, сезон 2006 – 2007 г.; Проститутката, Маря Григориевна, Дуняша, Момиче с куче – „ОООО – Сънят на Гогол”, авторски спектакъл на М. Младенова и И. Добчев, ТР „Сфумато”, гр. София, сезон 2008 – 2009 г.; Безпътицата – „Приказка”, от С. Маленов, реж. А. Георгиева и С. Петров, ТР „Сфумато”,

гр. София, 2010 г.; Евгения Ивановна – „Любов”, от Л. Петрушевска, реж. А. Георгиева и С. Петров, НАТФИЗ „Кр. Сарафов”, гр. София, сезон 2011 – 2012 г.; Монахинята – „Казанова”, авторски спектакъл на Д. Добрева, театър “Сълза и Смях”, гр. София, 2013 г. и др.

Работила е и в киното. Сред ролите ѝ са: Учителката – „Хайка за вълци”, реж. Станимир Трифонов, 2000 г.; Христина – „Отвъд чертата”, реж. Илия Добрев, 2003 г.; Славянка – „Вътрешен глас”, реж. Милена Андонова, 2008 г.; Вера – „Аз съм ти”, реж. Петър Попзлатев, 2012 г.; Таничка – „Потъването на Созопол“, реж. Костадин Бонев, 2014 г.; Учителка – „Каръци”, реж. Ивайло Христов, 2015 г.; Вероника – „Времето е наше”, реж. П. Попзлатев, 2018 г.; Гоговска – „Страх“, реж. Ивайло Христов, 2020 г. и др.

Д-р Гоговска се изявява и като театрален режисьор, асистент-режисьор, хореограф в няколко постановки на ТР „Сфумато“ и НАТФИЗ: „Опакометаморфози” по Валери Петров сценична версия и постановка: Маргарита Младенова, НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, 2014 г.; „Тъмна стая” от Г. Тенев, ТР „Сфумато”, 2015 г.; „Ние, Врабчетата“ по Й. Радичков, „Неделно училище по театър“ – ТР „Сфумато”, 2017 г.; „За любовта и други демони“ по Г. Г. Маркес, драматургична версия и режисура: проф. Маргарита Младенова, НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, 2017 г.; „Минимално условие за райска градина“ авторски спектакъл по текстове на Г. Господинов, ТР „Сфумато”, сезон 2017 – 2018 г.; „Ромео и Жулиета“ от У. Шекспир, постановка: П. Господинов, НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, сезон 2018 – 2019 г.; „Дон Жуан Тенорио“ по пиесите на Молиер „Дон Жуан“, „Мнимият болен“ и „Училище за мъже“ и текстове на С. Киркегор, сценична версия и постановка: Пенко Господинов, НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, 2019 г.; „Суматоха“ от Й. Радичков, постановка и режисура: И. Христов, НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, 2020 г.

Има редица както индивидуални, така и колективни награди: „Аскеер” за изгряваща звезда 1998 за ролята на Студентката в „Пясъчен пъзел” от Яна Добрева, реж. Илия Добрев, Театър 199; награда на „Фестивал на малките театрални форми – гр. Враца”, 2003, за ролята на Недка във „Франческа” от К. Илиев, реж. М. Младенова, Народен театър „Иван Вазов”; награда на „Фестивал на малките театрални форми – гр. Враца”, 2007, за ролята на Кристин в „Жули, Жан и Кристин” („Госпожица Юлия”) от А. Стринберг, реж. М. Младенова, ТР „Сфумато”; награда за цялостен спектакъл на представлението „Черното руно“, 2000, Друмеви театрални празници „Нова българска драма“ в Шумен, ТР „Сфумато”; специална награда за цялостен спектакъл и Сребърен приз от вота на публиката на представлението „Черното руно“, 2001 г., Международен фестивал на малките театрални форми в Риека, Хърватия, ТР „Сфумато”; награда на XII международен фестивал на спектакли за деца „Вълшебната завеса“ – 2011 на Сдружение „Устана“ за иновативно визуално решение за спектакъла „Приказка“, гр. Търговище, номинация „Аскеер”, 2007, за поддържаща женска роля за ролята на Кристин в „Жули, Жан и Кристин” („Госпожица Юлия”) от А. Стринберг, реж. М. Младенова, ТР „Сфумато”; номинация „Аскеер”, 2009, за поддържаща женска роля за ролите на Проститутката, Маря Григориевна, Дуняша, Момиче с куче в „ОООО – Сънят на Гогол”, авторски спектакъл на М. Младенова и И. Добчев, ТР „Сфумато”.

Била е водеща на предаването по Канал 1 на БНТ „Спукано Гърне”.

Този неин практически опит в театъра като актриса, а напоследък и като режисьор, е от значение, както за педагогическата, така и за изследователската ѝ работа. За конкурса тя е посочила шест от своите роли, за съжаление от края на 90-те години на XX век и началото на XXI век и един режисьорски опит. Не мога да не отбележа, че за последните пет години творческите ѝ изяви, както и изследователската ѝ дейност са твърде малко.

Гоговска е автор на един стойностен дисертационен труд на тема „Усъвършенстване на пластическата култура на актьора като предмет на самостоятелна работа“ (2015) и на три текста в специализирани издания (два от 2014 и един от 2020), два от които са представени за докторската ѝ защита и не могат да бъдат зачетени в настоящия конкурс.

За конкурса за придобиване на академичната длъжност „доцент“ е представена една нова разработка „Среща с Достоевски“ (59 стр.), в която д-р Гоговска откроява някои основни специфики на своята работа над образа на Грушенка от „Долината на смъртната сянка: Альоша“, режисьор Маргарита Младенова, ТР „Сфумато“. Този текст носи определен практико-приложен заряд. Именно работата на д-р Гоговска като актриса определя нейните основни заслуги. Представената реализация е свързана с актьорската ѝ дейност.

В седем части д-р Гоговска последователно разглежда въпроса за експерименталния дух на Театрална работилница „Сфумато“; спектаклите по мотивите на Ф. М. Достоевски, които определя като едни от най-силните сценични преживявания на актьорите от Театрална работилница „Сфумато“; проблема за пространство и време при Достоевски, безумие и екстаз; Достоевски в авторската интерпретация на Г. Тенев; спектакъла „Долината на смъртната сянка: Альоша“; режисьорската методология на Театрална работилница „Сфумато“; конкретните пътища и етапи в процеса на реализирането на ролята на Грушенка като резултат от движението към „екстатичния театър“. Има заключение, приложение: отзиви в чуждестранната и българската преса за спектакъла „Долината на смъртната сянка: Альоша“ и библиография.

Разработеният текст е с научно-приложен характер. Авторката според мен правомерно изтъква неговите приноси. Един от тях е, че това е първото в България изследване за ролята на специфичната лабораторна работа на

Театрална работилница „Сфумато“ от една страна като път и възможност за постигане на многопластовите образи от романа на Ф. М. Достоевски „Братя Карамазови“ със средствата на екстатичния театър и от друга за поддържане на професионалния рефлекс и кондиция на актьора. В текста се анализират предпоставките, заложи в творчеството на Достоевски, като силно мотивиращ фактор и предизвикателство за творческите проучвания и търсения на актьора в сложната, но увличаща авторска материя. Също така се анализират някои специфики на романите на Достоевски и се раглеждат като предпоставка за създаване на екстатичен спектакъл, включващ работата на драматурга, режисьора, сценографа, композитора и актьорите. В разработката се раглежда и анализира художественият метод на режисьора М. Младенова по време на репетициите на представлението „Долината на смъртната сянка: Альоша“, като се акцентира върху спецификата на взаимовръзката между режисьора и актьора. Авторката представя своята актьорска работа и посочва похватите и методите, които е използвала за постигане на образа на Аграфена Александрова – Грушенка със средствата на екстатичния театър. В текста се изтъква, че спектакълът „Долината на смъртната сянка: Альоша“ представлява пресечна точка на текста на Г. Тенев, методите на екстатичния театър и на актьорската работа.

По мое мнение разработката действително има приноси по отношение на представяне на лабораторната работа в „Сфумато“ по програма „Достоевски“ и по-специално при работата на актьорите по спектакъла „Долината на смъртната сянка: Альоша“. В този смисъл това е един необходим текст, въпреки твърде разказвателния му характер. Авторката показва ерудиция, познаване на важни руски, български и световни литературоведски изследвания на творчеството на Достоевски. Интересни са онези моменти от разработката, в които тя обсъжда ключови термини и понятия като *лаборатория, опит, капани, безумие, екстаз, екстатичен, надсъстояние, извън-редно, словесен поток, словесна акция, и*

непреводимите *развоплощение, надрыв*, които очевидно са били от изключителна важност при актьорската работа над представлението и неговото разбиране като обект на интерпретация и зрителско възприятие. Художественият метод на ТР „Сфумато“ и на идеите на нейните създатели Маргарита Младенова и Иван Добчев е многократно обсъждана от театрални теоретици и практики, но би следвало да се признае, че Гоговска внася и нови нюанси към смисъла на целите и задачите по време на работния процес.

В текста има някои стилови неточности и печатни грешки, които следва да бъдат коригирани. На места е необходимо провеждането на повече анализи и коментари на приведените пространни цитати. Възможно е студията да бъде разширена и да бъде публикувана като явленията и процесите, за които става дума, да бъдат поставени в по-широк исторически и теоретико-методологически контекст.

Моята основна препоръка, предвид безпорните качества на д-р Мирослава Гоговска като творец, е в бъдеще да активизира своята дейност, както като театрален практик, така и като театрален изследовател, доколкото, както вече споменах, през последните пет години, след защитата на докторската ѝ дисертация, изявите ѝ са твърде незадоволителни по отношение на нейния творчески потенциал. Това усилие би било полезно както за самата нея, така и за нейните студенти и за българския театър като цяло.

С оглед на представената от мен критична оценка за дейността на д-р Мирослава Гоговска като изследовател в областта на театралното изкуство през последните пет години и положителна оценка за нейните потенциални качества като творец, както и предвид направените препоръки, предлагам процедурата за избор за заемане на академичната длъжност „доцент“ по

„Актьорство за драматичен театър“ в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ да бъде придвижена към Факултетен съвет за съответното, надявам се целесъобразно решение за нуждите на Академията.

20. 07. 2021

Подпис:

проф. д-р Йоана Спасова-Дикова